

UTFORMNINGSPROGRAM

Detaljplan för HUSUMS FABRIK

Örnsköldsviks kommun
Västernorrlands län

April 2003

Uppdragsnummer 1150430 100

SWECO VIAK
Gjörwellsgatan 22
Box 34044, 100 26 Stockholm
Telefon 08-695 60 00
Telefax 08-695 60 10

Uppdrag 115 0430 100; mawe
p:\1173\1150430000 husum\u2jvbsutlåtanden\4-rapport
beslut\husum030430_utformningsprogram beslut.doc

Innehåll

1	INLEDNING	2
1.1	Bakgrund och syfte	2
1.2	Avgränsning och metod	2
2	BESKRIVNING AV DÅ OCH NU	3
2.1	Historisk tillbakablick	3
2.2	Nulägesbeskrivning – översiktlig betraktelse	8
2.3	Nulägesbeskrivning – gränzoner, fabriksbebyggelse	13
3	BESKRIVNING AV FRAMTIDA FÖRÄNDRINGAR	21
3.1	Översiktlig beskrivning av fabriks planerade förändringar på kort sikt (cirka 1-8 år)	21
3.2	Översiktlig beskrivning av fabriks planerade förändringar på längre sikt (mer än 8 år)	24
4	FÖRSLAG TILL UTFORMNINGSPRINCIPER	25
4.1	Ledord för utformningsprinciper	25
4.2	Övergripande utformningsprinciper	25
4.3	Utformningsprinciper för fabriksbebyggelse och gränzonen mot norr	28
5	REFERENSER	30

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund och syfte

Detta utformningsprogram är en bilaga till detaljplan för Husums Fabrik, daterad april 2003. Utformningsprogrammet är författat av landskapsarkitekt LAR/MSA Maria Westerdahl, SWECO VBB VIAK, i samarbete med arkitekt SAR/MSA Gustaf Dahl, SWECO BLOCO. Uppdragsgivare har varit M-real genom Hans Bonnedahl. Samråd har skett med Kerstin Rungstad, Örnsköldsviks kommun.

Utformningsprogrammets syfte är att ge inspiration till utformningen av de partier av fabriksområdet som har väsentlig inverkan på omgivningen. Framförallt är det gränzonen mellan fabriken och samhället som är angelägen att studera. För att få ett helhetsgrepp omfattar därför utformningsprogrammet ett större område än själva detaljplanområdet.

Utformningsprogrammet har ingen bindande funktion utan syftar till att fungera som inspiration och stöd inför framtida utveckling av området. Själva processen med framtagandet av utformningsprogrammet i sig är värdefull genom dialogen som förs mellan kommun, M-real, kommuninvånare och medverkande konsulter.

1.2 Avgränsning och metod

Syftet har inte varit att göra detaljerade studier. Målsättningen har istället varit att skapa ett robust program som både ser helheten och de viktigaste utformningsprinciperna för olika delområden/gränzoner. I och med att fabriken ständigt utvecklas måste utformningsprogrammet också medge flexibilitet.

Målsättningen har varit att skapa en tydlighet genom att de olika stegen i kedjan till föreslagen utformning ska kunna följas. Först har utgångspunkter och motiv för framtida planering av planområdets gränzoner identifierats. Därefter har idéer formulerats och slutligen idéer för utformning tagits fram.

Utgångspunkterna för föreslagen utveckling är områdets historik, vad som är värdefullt att bevara/utveckla i dagens situation samt planerade framtida förändringar inom industrin eller samhället i övrigt.

2 BESKRIVNING AV DÅ OCH NU

2.1 Historisk tillbakablick

Samhället i stort

Självhushållningens samhälle

Husums samhälle har sitt ursprung i tre byar, Domäck, Husum och Husbyn, som med tiden växte samman. Från början var åkerbruk och fiske i Husån, Gideälven och havet näringarna. Under slutet av 1700- och 1800-talet uppfördes vattensågar i Husån vid Gammbacken respektive Dammen.

Bruksepok

I och med anläggandet av en ny ångsåg vid Husåns mynning i slutet på 1800-talet ökades produktionen kraftigt och samhällets karaktär av industrisamhälle formades. Vid denna tid uppfördes bl a arbetarbostäderna vid Boviksgränd samt Godtemplarlokalen vid Bruksvägen, som finns kvar än idag. Dessa byggnader hör till de äldsta bevarade byggnaderna i Husum p g a att samhället brann 1878. I fonden av Bruksgatan anlades "Herrgården", vilken revs under första delen av 1900-talet.

Den etablerade industrialismen, utveckling mot välfärdssamhälle

1909 brann sågverket vilket ledde till avflyttning från samhället. 1919 stod emellertid en ny sulfatfabrik klar på norra delen av Rågön, vid Husåns mynning. Fram till 1960-talet kom samhället att växa mycket och utvecklas till ett utpräglat industrisamhälle där välfärdssamhället och koncernekonomin utgjorde drivkrafterna. Husumfabriken tog under denna tidsperiod ett stort samhällsansvar genom att verka för bostadsbyggande, föreningsliv mm. Fabriken blev också ägare till ett stort antal bostadshus och byggnader för allmänna ändamål.

Postindustriell organisation

Under senare delen av 1900-talet har fabriken fortsatt att utvecklas men dess betydelse för samhällets utveckling avseende tillkomst av bostäder, service etc har minskat. Tillkomst av privatbilism och utvecklad infrastruktur har gjort att anställda kunnat pendla från andra orter såsom Örnköldsvik istället för som tidigare varit hänvisade till att bo i Husum. Utvecklingen av nya bostadsområden har därför varit mycket måttlig och den trenden förväntas förbli enligt översiktsplanen från 1999.

Förändringar som nu står för dörren är bl a tillkomst av Botniabanan och anslutningsspår ner till fabriken. Fabrikens skyddszoner påverkar på sikt också samhällets utveckling i och med att bostäder och störningskänsliga verksamheter ska undvikas inom dem. Samhällets utveckling sker därför norrut och lämnar ett slags vakuum i zonen närmast fabriken. Under det senaste årtiondet har fabriken successivt köpt upp bostadshus som varit till försäljning inom den inre skyddszonen kring fabriken. Ett flertal av bostadshusen har rivits, bl a i området direkt norr om fabriken.

Av olika skäl har också några av arbetarbostäderna längs Boviksgränd rivits. Idag kvarstår 2 av de ursprungligen 10 husen.

Fabriksområdet på Rågön

I slutet på 1800-talet fanns endast en ångbåtskaj, hotell och några arbetarbostäder på Rågön. Ön var endast genom en smal landtunga sammanbunden med Husön.

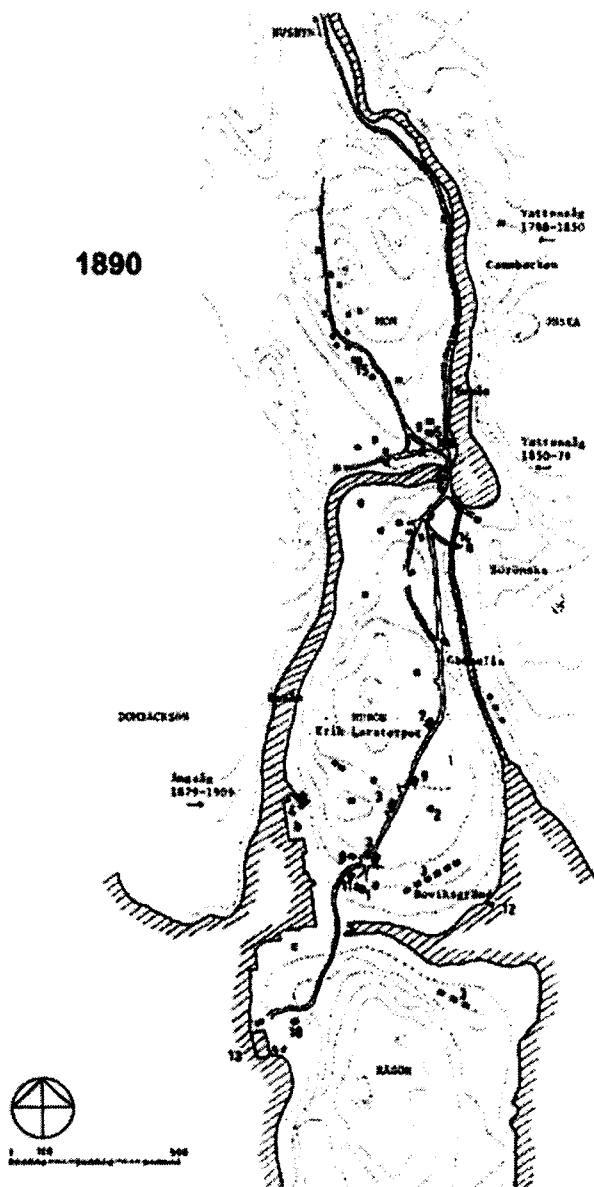
I och med uppförandet av sulfatfabriken påbörjades exploateringen av ön. Förutom tillkomsten av fabriksbyggnader och kajer på öns nordvästra sida fylldes sundet mellan Rågön och Husön igen. Vid studie av gamla fotografier ser man att det låglänta f d sundet nyttjades som upplag för ved. I praktiken fanns således ingen mellanzon mellan samhällets bebyggelse och fabriksområdet utan vedplanen anslöt mot bostadsbebyggelsen vid bl a Boviksgränd.

Mellan 1930-60-talet utvidgades fabriksbebyggelsen bl a norrut, i princip fram till befintligt kontor. 1971 tillkom den första pappersmaskinen på centrala delen av Rågön. Under flera decennier fylldes successivt viken mot Vörtskär igen vilket ledde till att Bovikstjärn skapades. Området användes som tippområde. Under 1980- och 90-talet växte fabriken ytterligare och nya fabriksbyggnader tillkom. Under tiden har också äldre bebyggelse rivits.

I slutet på 1990-talet genomfördes försköningsåtgärder på den gamla vedgårdsplan. Vedupplaget förflyttades österut och gav plats för gräsytor, trädplantering liksom parkeringsytor och cykelparkeringar. I och med detta skapades en grön mellanzon mellan samhället och fabriken.

Husums bebyggelse under olika årtal

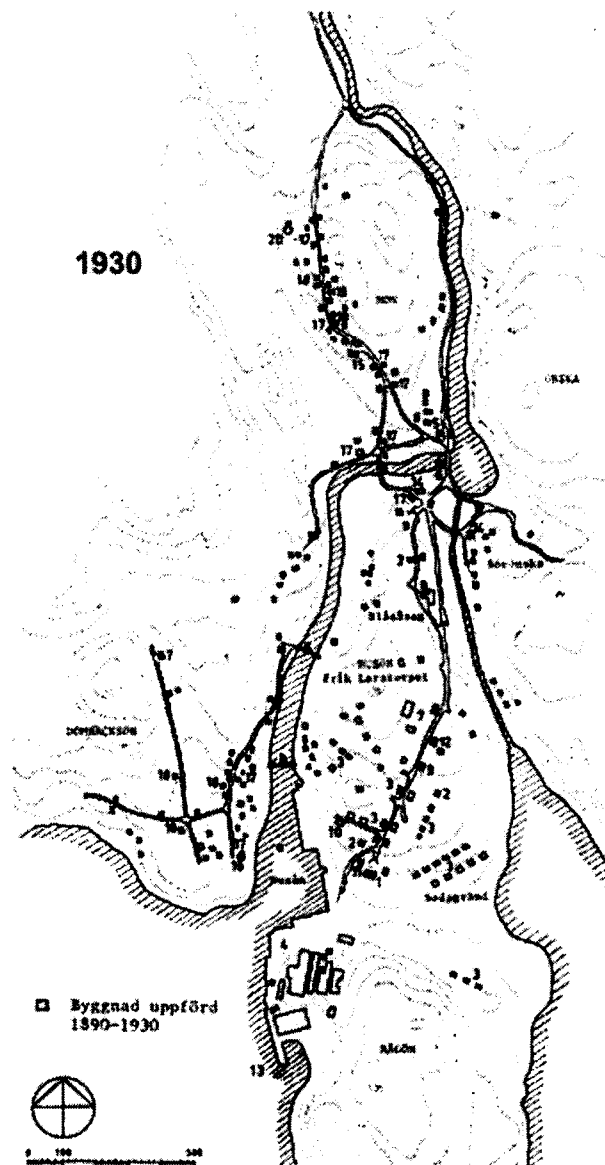
1890

HUSUM ca 1890

1. Herrgården
2. Förmansbostad
3. Arbetarbostäder
4. Ångäls a kolbottnar
b timmerupplag
c bräddgård
5. Sjögården, arbetarbostäder
6. Kvarn
7. Folkskola
8. Slöjdskola
9. Godtemplarlokaler
10. Hotell
11. Kontor
12. Badhus
13. Ångbåtskaj
14. Kooperativ affär
15. Affär

1930

Byggnad uppförd 1890-1930

HUSUM 1930

1. Herrgården
2. Förmansbostad
3. Arbetarbostäder
4. Sulfatfabrik
a sorteringsverk
b flottbro
c gångbro
5. Sjögården
6. Turbin
7. Folkskola
8. Husumgården
Post, bank, bio m m
9. Godtemplarlokaler
10. Hotell och markentteri
11. Kontor
12. EPS-kapell
13. Ångbåtskaj
14. Kooperativ affär
15. Gästgivaregård och affär
16. Bank
17. Affär
18. Bageri
19. Bio
20. Idrottsavdelning

Husums bebyggelse under olika årtal

1960

1. Disponentbostaden
2. Hyreshus
3. Industri
4. Sulfatfabrik
5. Pensionärsbarn
6. Sjukstuga
7. Skola
8. Husumgården
9. Godtemplarlokal
10. Hotell
11. Kontor
12. EFS-kapell
13. Hamn
14. Konsum
15. Centrum Grundsundagården
16. Centrum Björnen

□ Byggnad uppförd 1930-60

0 100 200

HUSUM 1960

1977

1. Disponentbostaden
2. Hyreshus
3. Industri
4. Sulfatfabrik och pappersbruk
5. Pensionärs- och äldreomsorg
6. Sjukstuga
7. Skola a L, M, H
b yrkesskola
c barnstuga
8. Husumgården
9. Godtemplarlokal
10. Hotell och matsal
11. Kontor
12. EFS-kapell
13. Hamn
14. Konsum
15. Centrum Grundsundagården
16. Centrum Björnen

□ Byggnad uppförd 1960-77

0 100 200

HUSUM 1977

Källa: "Bebyggelsefrågor i Örnsköldsviks kommun - Konsthögskolans arkitekturskola"
(Materialet omredigerat)

Utgångspunkter – vad är viktigt att beakta vid planering för framtiden?

- Dagens "parkliknande" mellanzon mellan fabriksområde och samhälle är historiskt sett en ny företeelse.
- Framförallt området inom den inre skyddszonen håller på att förlora sin funktion som bostadsområde och många hus rivs eller står tomma. Här finns funktioner som hotell, service och föreningslokaler.
- Sulfatfabriken har sedan den anlades expanderat i huvudsak mot öster och söder. Nya landområden har från första början skapats genom igenfyllnad av havsvikar.
- Arbetarbostäderna vid Boviksgränd har av kommunens klassats som en värdefull kulturmiljö.
- Det gäller även för ett område norr om planområdet som utgörs av en väl sammanhållen "folkrörelsemiljö" där en före detta sjukstuga, samlingslokal för EFS och en logelokal för IOGT-NTO ingår.
- Bagarstugan, öster om restaurang Björnen, utgör en "levande kulturmiljö" i och med att stugan med sina gamla vedugnar för tunnbröd nyttjas i hög grad av husumbor. Bagarstugan drivs genom fabriakens försorg.
- På Vörtskär finns en registrerad fornlämning i form av en labyrint.
- På Vörtskär respektive Åskär finns två fiskeboställen som trots det till fabriksområdet direkt angränsande läget upplevs som genuina skärgårdsmiljöer. Gården på Vörtskär är permanentbebodd medan Åskär nyttjas som sommarbostad sedan mitten på 1950-talet.

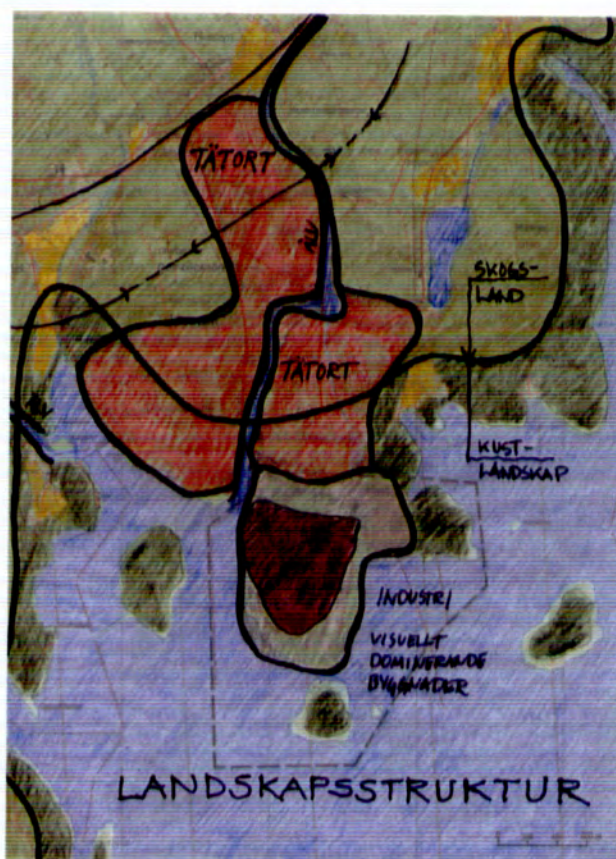
2.2 Nulägesbeskrivning – översiktlig betraktelse

Landskapsstruktur

Landskapet karaktäriseras av mötet mellan kustlandskap– skogsbygd/inland – tätort/industriområde med dominerande bebyggelse. Fabriksområdet sticker ut i havet i söder medan samhället återfinns norr och väster därom.

Tätorten präglas av förekomst av vatten och av att den är uppbyggd på kullar. Förutom havsvikar omger Husån, Gideälven och Gammelån-Boviktstjärn samhället.

Landskapet kring Husum är småkuperat med skogklädda kullar som ofta inte överstiger 25-30 m över havet. Landhöjningen är kraftig, c a 1 m på 100 år.

Utgångspunkter för framtida planering

- Det småkuperade, skogklädda kustlandskapet är ett värdefullt landskapselement. Fabriken utgör ett mycket tydligt landmärke inom såväl samhälle som skärgård. Husum präglas av närvaro av vatten.
- Fabriken och dess höga byggnader kan upplevas som en levande, aldrig vilande kraftfull jätte som både fascinerar och skrämmer lite. Fabriken är Husums hjärta och ursprung.

Värden avseende rekreation, natur och kultur

Rekreation och naturvård

Degersjöområdet öster om samhället utgör ett värdefullt område för friluftsliv och vid Sandviken finns en badplats. Vörtskär, naturområdet Önska vid Vörnsviken och Bovikstjärn utgör viktiga närnaturområden för skolor i Husum. De sammanhängande grönområdena fungerar som en grön kil för Husums samhälle ut mot Bottenhavet. Bovikstjärn, Husån och ön Vikskär söder om Vörtskär är klassade som naturvårdsobjekt.

Barktippen inom fabriksområdet, som är en känd fågellokal, har nyligen upptäckts ha en mycket intressant flora i speciellt dess sydbrant mot Boviken. Fågelskådning sker också vid Bovikstjärn och på Vörtskär.

Strandzonen på Dombäckshalvön har rekreativvärden och här återfinns bl a småbåtsbryggor. För båtlivet är framförallt havsviken vid Gideälven intressant även om hela kustområdet inom kommunen är angivet som värdefullt för friluftslivet.

Utgångspunkter för framtida planering

- Den gröna miljön som i öster angränsar till fabriksområdet är av betydelse för samhället från rekreationssynpunkt. Fabriksområdet upplevs inte så mycket sett från Vörnsviken och Sandviken p g a skärmande vegetation och terräng.
- Tillgängligheten från samhället till närrekreativområdet kring Bovikstjärn-Vörnsviken-Vörtskär är god men möjligheterna att röra sig mellan delområdena hindras delvis av utloppet från Bovikstjärn till Vörnsviken.

- Potential för att skapa ett "grönt sammanhang" finns i ett centralt band norr om fabriksområdet som kan binda samman strandzonen på Dombäckshalvön och närrekreationsområdet Boviktstjärn-Vörnsviken-Vörtskär.

Kultur

Se under kapitlet Historisk tillbakablick.

raf01s 2000-03-30

April 2003

Utformningsprogram
Detaljplan för Husums fabrik

10 (30)

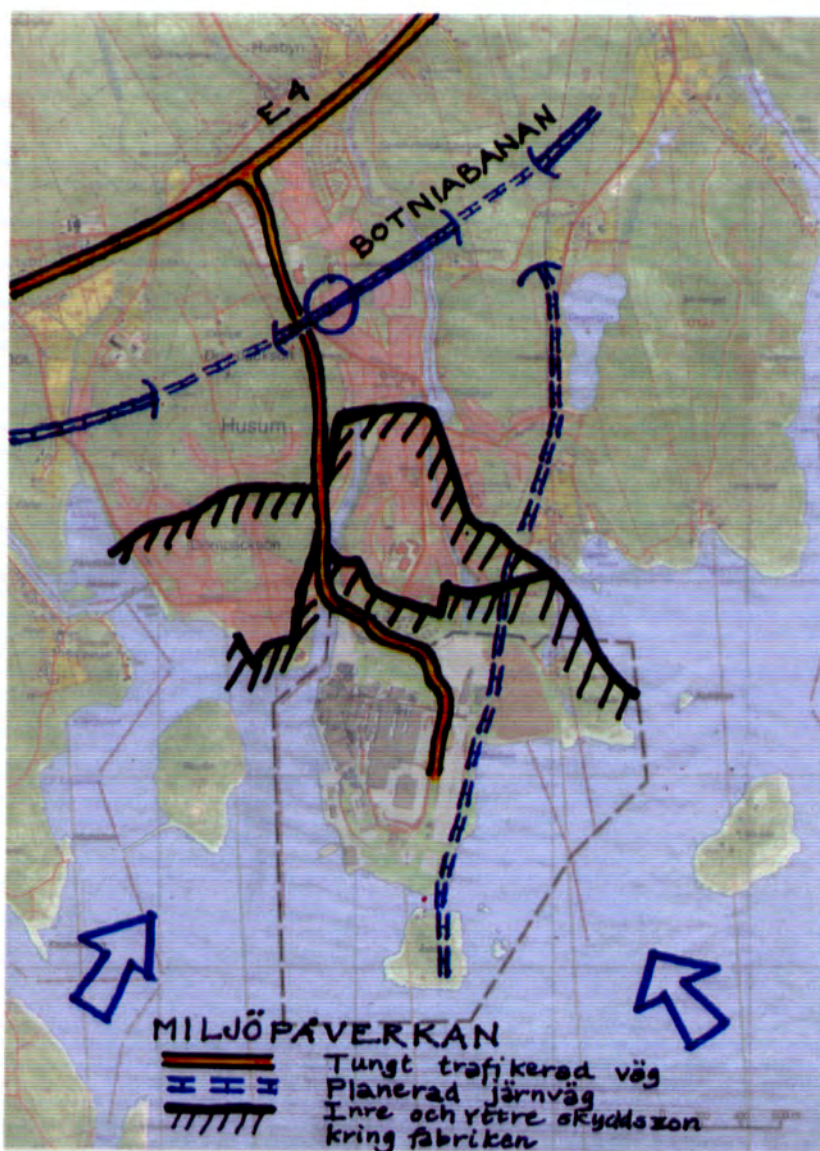
Uppdrag 115 0430 100; mawe
p:\1173\1150430000 husum(u2)vbsutlåtanden\4-rapport
beslut\husum030430_utformningsprogram beslut.doc

Miljöpåverkan

I området kring fabriken finns eller kommer inom en snar framtid att finnas tre olika yttre källor för påverkan av miljön.

Fabriken ger upphov till buller och lukt mm varför en inre respektive yttre skyddszon finns kring den. Sammanfattningsvis innebär detta att inom den inre skyddszonen ska inga bostäder finnas på sikt och inom den yttre skyddszonen bör nya bostäder och andra störningskänsliga verksamheter undvikas.

April 2003

Utformningsprogram
Detaljplan för Husums fabrik

11 (30)

Uppdrag 115 0430 100; mawe
p:\1173\1150430000 husum\u2\vbbsutlåtanden\4-rapport
beslut\husum030430_utformningsprogram beslut.doc

Fabriksvägen nyttjas för tunga transporter av t ex ved till fabriken. Tillskapandet av *Fabriksvägen* har varit värdefullt för Husums tätort i och med att *Bruksvägen*, på delen som går genom samhället i nord-sydlig riktning, blev avlastad.

Det nya anslutningsspåret från Botniabanan kommer då det är i drift att medföra buller för angränsande bostäder och rekreationsområden i tätortens östra del. I och med att trafiken förmodligen inte kommer att vara så frekvent bedöms bullerproblemen bli små.

Utgångspunkter för framtida planering i utformningsprogrammet

- Området inom den inre skyddszonen blir successivt allt mindre bebyggt i och med att bostäder försvinner. Nyexploatering av bostäder etc sker företrädesvis i norra eller västra Husum.
- Husums tätort belastas inte så mycket av vägtrafikbuller p g a den nya *Fabriksvägen*. Kringområdet till *Fabriksvägen* är förvisso utsatt för buller och vibrationer.
- Anslutningsspåret bedöms inte komma att innebära direkta problem från bullersynpunkt.

2.3 Nulägesbeskrivning – gränzoner, fabriksbebyggelse

Beskrivning av olika gränzoner

Olika karaktäristiska områdestyper i gränsområden till fabriksområdet har försökt definierats. Under punkterna nedan kommenteras aspekter som kan betecknas som utgångspunkter för framtida planering.

A Mellanzonen direkt norr om fabriken mot samhället

Ordnad parkmiljö mellan höga fabriksbyggnader och lägre byggnader inom samhället. Här återfinns fabriakens entré.

I öster möter fabriakens utomhusproduktionsområde med vedupplag, tippområde mm. Här ligger också Bovikstjärn med omgivande naturmark.

B Fabrikstipp som angränsar till känslig naturmiljö

Mötet mellan fabrikstipp och naturmark mot Vörnsviken i öster. Tippområde avgränsas med en smal zon av skog mot Vörnsviken. Området kring Vörnsviken är en känslig miljö från bl a rekreationsskäl.

C Anläggning i känslig naturmark

Mötet mellan planerad bioreningsanläggning på Vörtskär och naturmark och havsstrand i sydost. Vörtskär är en låglänt holme med gles skog och naturlig havsstrand. Här finns också en liten tjärn. Utformningen av anläggningen är bl a av betydelse för områdets rekreativsmöjligheter.

D Utfyllnadsmark och ny fabrikstipp ger ny strand

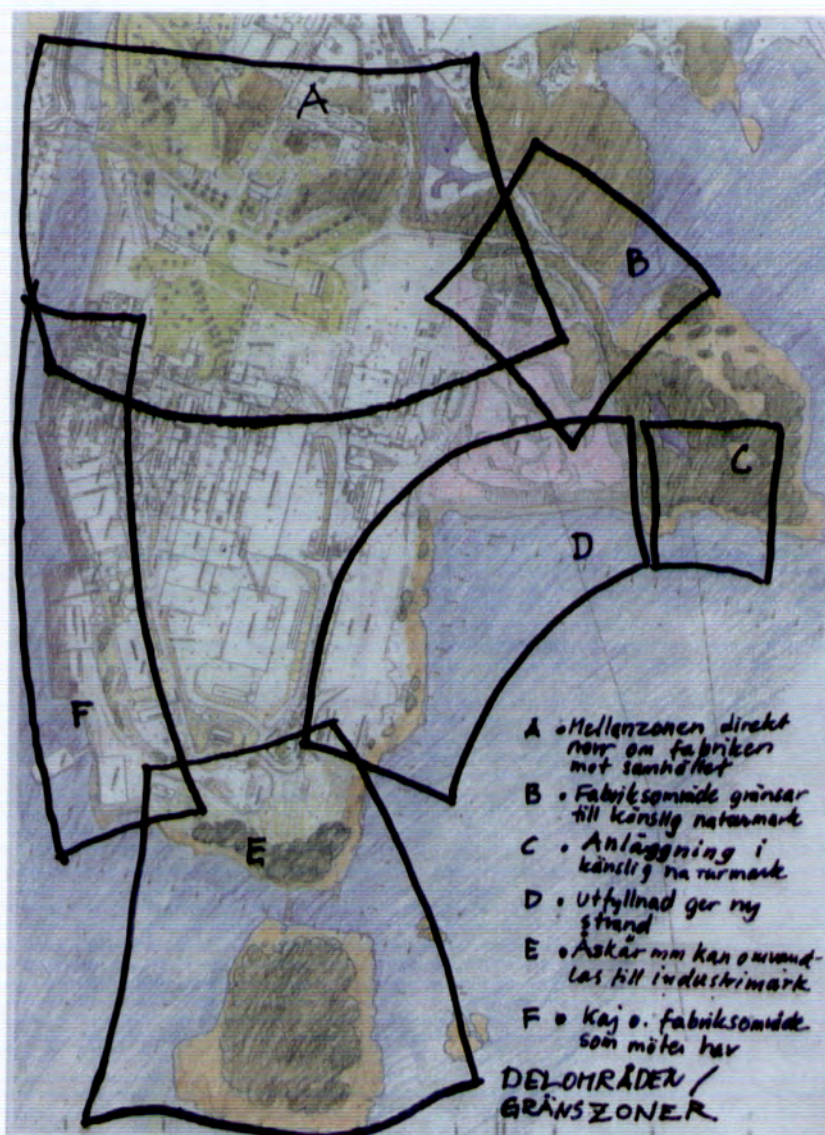
I sydost kan på sikt ett utvidgningsområde i Boviken tillkomma för ny industrimark. Idag utgörs strandzonen i sydost av utfyllnadsmassor eller påverkad naturlig strand. Området är inte exponerat mot bebyggelse men upplevs på avstånd sett från havet.

E Åskär mm omvandlas till industrimark

Den skogsbeklädda ön Åskär och naturstranden på södra Rågön är exponerade sett från havet. Området kan komma att omvandlas till industrimark.

F Kaj och fabriksområde som möter hav

I väster möter fabriakens tunga bebyggelse havsviken i en kajanläggning. Området är delvis exponerat mot samhället.

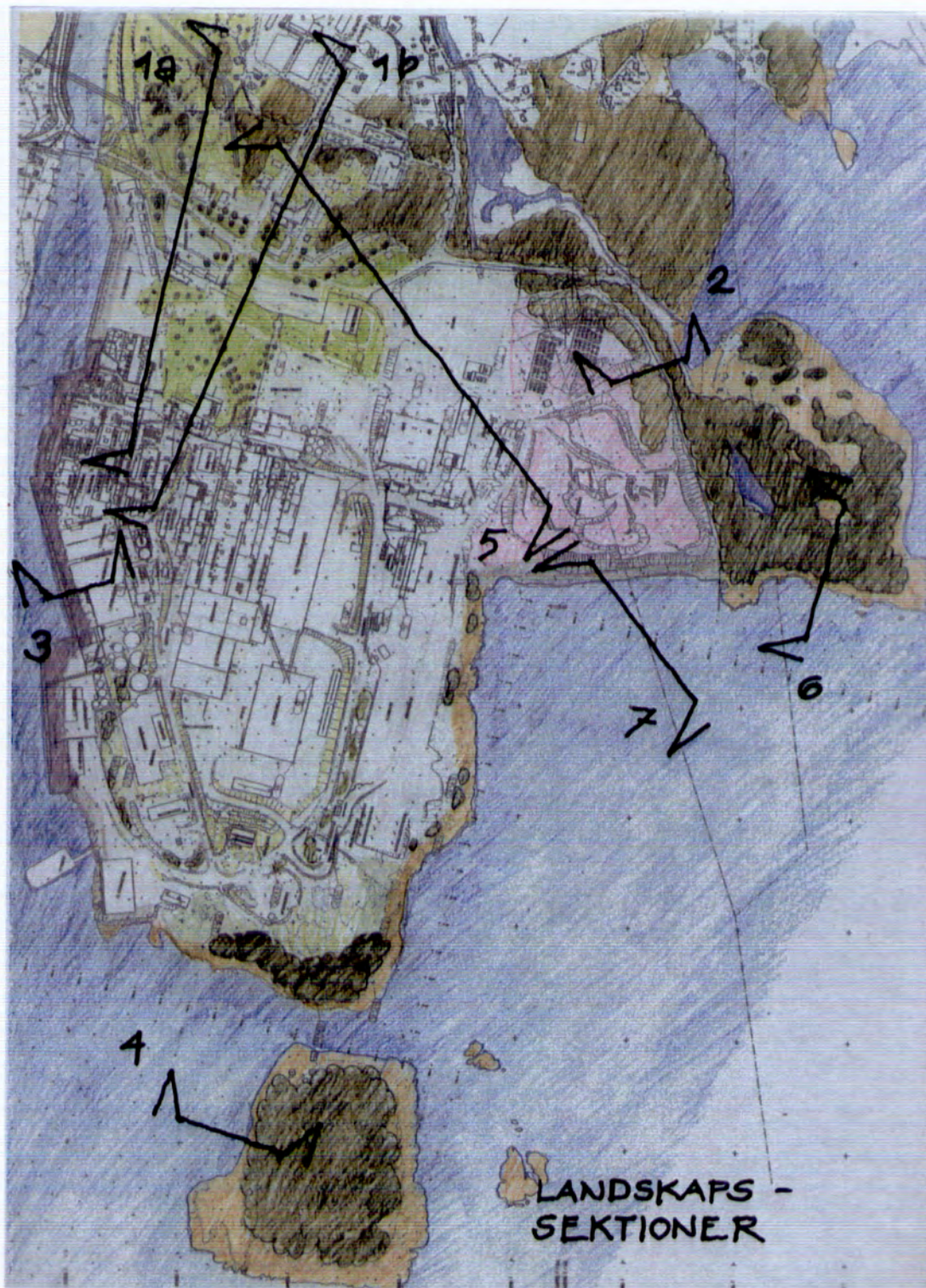
April 2003

Utformningsprogram
Detaljplan för Husums fabrik

14 (30)

Uppdrag 115 0430 100; mawe
p:\1173\1150430000 husum\l(u2)\vbsutlåtanden\4-rapport
beslut\husum030430_utformningsprogram beslut.doc

rad01s 2000-03-30

April 2003

Utformningsprogram
Detaljplan för Husums fabrikk

15 (30)

Uppdrag 115 0430 100; mawe
p:\1173\1150430000 husum\(\u2)vbbsutlåtanden\4-rapport
beslut\husum030430_utformningsprogram beslut.doc

Inledande beskrivning av fabriksbebyggelsen

Fabrikens byggnader bildar front och siluett mot omgivningarna.

Bebyggelsens allmänna gestaltning karakteriseras av en collageprincip, där anläggning efter anläggning har lagts till allt eftersom. Grundordningen är dock en strikt struktur med linjer parallella med respektive i rät vinkel mot maskinernas pappersbanor.

Anläggningarna utgörs i stort dels av solitärer till nivån ca 100 meter över marken typ kokare och pannor, dels av omfattande lådformade volymer till nivån ca 40 meter över marken typ maskinhallar, dels av begränsade anordningar till nivån ca 15 meter över marken typ cisterner och supportbyggnader. Samlingen av medelhöga geometriska volymer dominerar bilden. Till det kommer i luften långsträckta banor, bryggor och transportörer på skiftande nivåer samt under mark kulvertar och ledningsnät.

Konstruktioner av nya anläggningar har övergått till att utföras i prefabricerad betong.

De tidiga anläggningarna utfördes med nyklassicistisk stramhet. Av detta finns endast en del kvar. Karaktärsbyggnader utformades i 20 tals-klassicism av namn som arkitekterna John Åkerlund och Peder Clason. Under efterkrigstiden har gestaltningen fått karaktären av en allmänt hållen teknikfunktionalism. Expressiva och färgfyllda fasadmönster, ofta i vitt, rött och blått bryter godmodigt udden av storskaligheten och skapar en enhetlig gestaltning med festivitas.

Hamnområdet med Blekeriet i fonden och bron över Husån till vänster.

April 2003

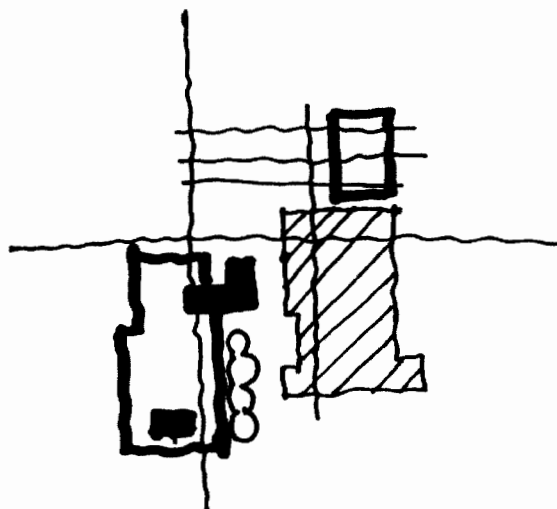
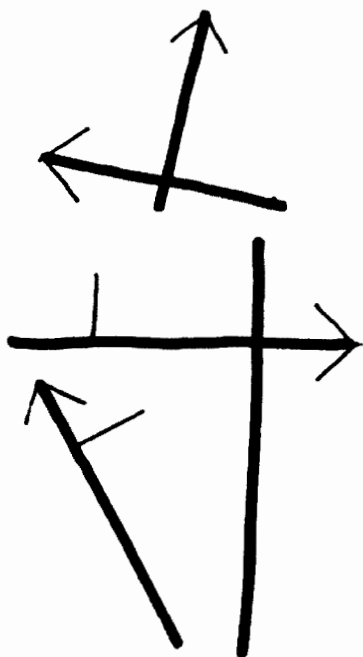
Utformningsprogram
Detaljplan för Husums fabrik

16 (30)

Uppdrag 115 0430 100; mawe
p:\1173\1150430000 husum\u2\vbbsutlåtanden\4-rapport
beslut\husum030430_utformningsprogram beslut.doc

Principer för bebyggelsestrukturen

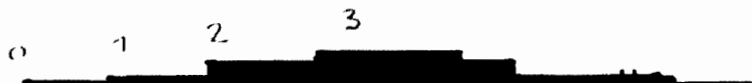
Plan

Bebyggelsen har planerats efter de förhärskande huvudriktningarna:

- ❖ Pappersmaskinbanorna
- ❖ Bruksvägen genom tätorten
- ❖ Kajlinjen längs husåinloppet

Plan

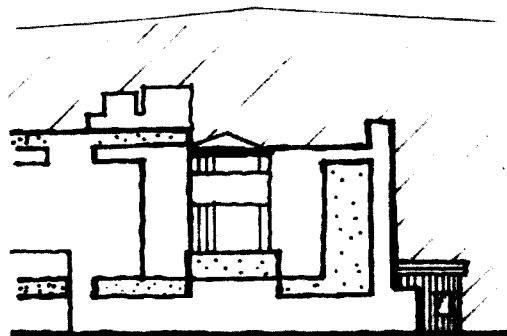
Maskinsystemen är placerade parallellt med eller vinkelrätt mot huvudriktningarna. Funktionen är helt styrande för placeringen av maskinerna. Byggnader har skapats kring maskinerna som skal.

Sektion genom Rågön i väst-östlig riktning

Byggnadsstrukturen utgår från olika definierade nivåer/terrasser.

0. Havsytan	2. Planer, magasin
1. Kajer	3. Maskinsalsplan

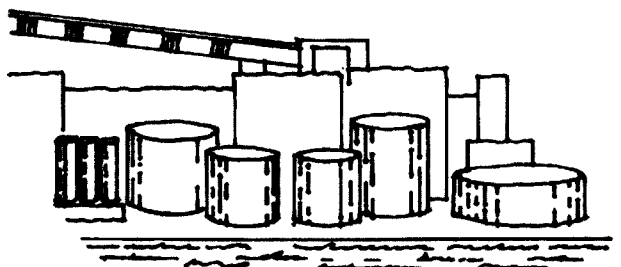
Fasad

Flacka tak gör att anläggningarna bygger upp sig trappstegsformigt. Mönster i form av färgfält återfinns ofta på fasaderna. Mönsterbildningen är placerad ganska fri i förhållande till byggnadernas konstruktion, fackindelning, öppningar mm. På så sätt delas volymerna upp och ett spännande uttryck erhålls sett från såväl nära som långt håll. De målade kulörerna utgörs i allmänhet av grundfärger som har hög kulörthet och viss svärta. De dominerande färgerna är vitt, rött och blått.

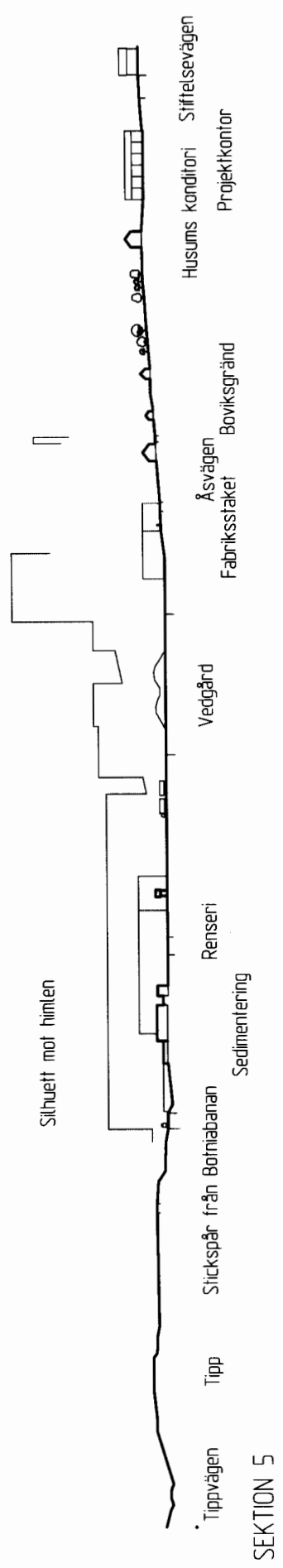
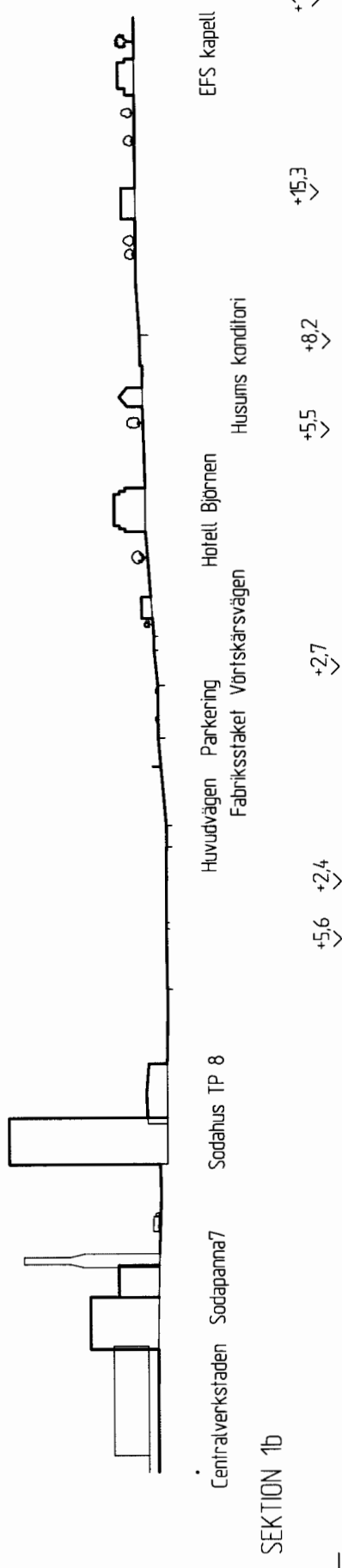
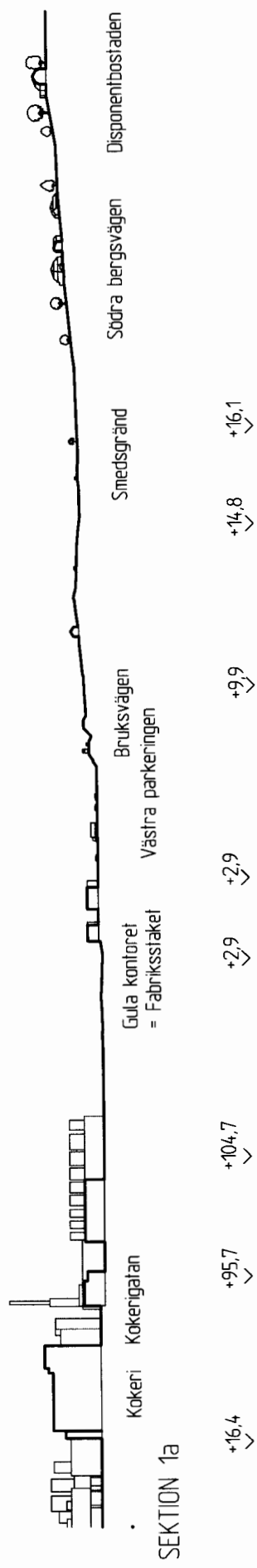
Sektion

Övergångar mellan terrassplanen bildas idag av tämligen obearbetade nyetablerade slänter respektive delar av bevarad naturmark.

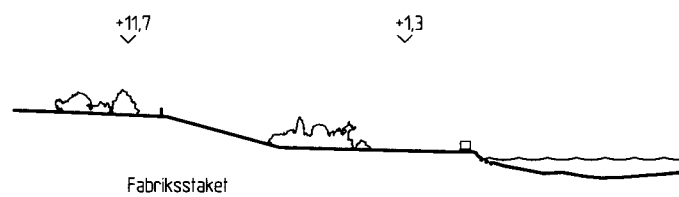
Fasad

Grupperingar av cisterner mm bryter av den i övrigt rektangulära och kubformiga bebyggelsen.

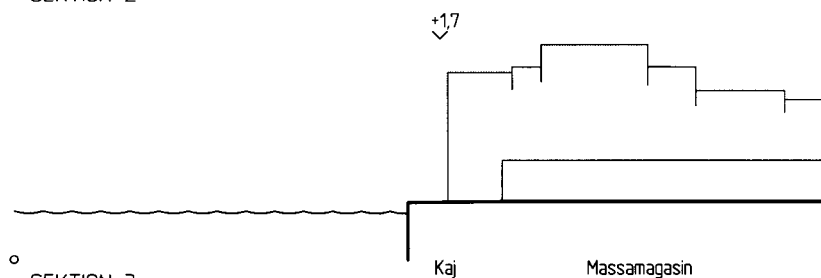

Höjder i kommunens grundkartas system

LANDSKAPSSEKTIONER 1a, 1b, 5
Skala 1:4000

SEKTION 2

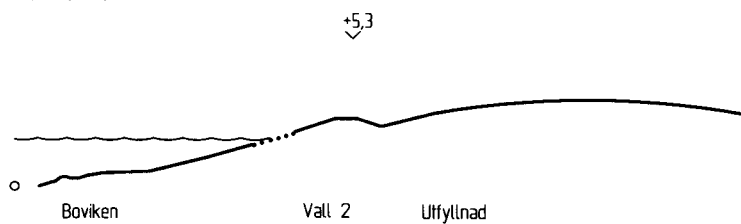
SEKTION 3

SEKTION 4

Sektion 6

SEKTION 7

Höjder i kommunens
grundkartas system

LANDSKAPSSEKTIONER
Skala 1:2000

3 BESKRIVNING AV FRAMTIDA FÖRÄNDRINGAR

Samtliga av fabriken planerade förändringar kommer att ha betydelse för gränzoner mot omgivande naturlandskap och samhälle. Utgångspunkter som är av betydelse för utformningsprogrammet kommenteras under respektive punkt.

3.1 Översiktlig beskrivning av fabriken planerade förändringar på kort sikt (cirka 1-8 år)

- **Byggande av en biologisk reningsanläggning på Vörtskär.**
Anläggningen kommer att avgränsas av staket och omfatta den centrala delen av Vörtskär. Anläggningar för bioreningen kommer också att tillkomma inom strandzonen på östra och södra Vörtskär. Strandzonen här förblir dock även fortsättningsvis tillgänglig för allmänheten. Driftsfordon etc kommer att nå anläggningen från fabriksområdet i väster.

Aspekter av betydelse: Utformning och avgränsning av planerad bioreningsanläggning är av betydelse för områdets utseende och rekreativevärde. Utformningen har också betydelse sett från Vörnsviken i nordost eftersom bioreningen kommer att påverka Vörtskärs siluett och slutningar mot nordost. Graden av intrång i strandzonerna i öster och söder har betydelse för strändernas rekreativevärden. Hur byggskedet kommer att bedrivas avseende angoringsväg, arbetsområdets utbredning, placering av ev. upplag samt återställningsåtgärder är av stor betydelse för projektets långsiktiga påverkan på naturmiljön och landskapsbilden

- **Anläggning av anslutningsspår från Botniabanan.**
För detta krävs en viss utfyllnad i västra delen av Boviken. En järnvägsplan för anslutningsspåret är upprättad och har vunnit laga kraft.

Aspekter av betydelse: Anslutningsspåret kommer att utgöra en barriär mellan samhället och naturområdet.

- **Bovikstippen kommer att sluttäckas**
När tillstånd för deponering är fullt utnyttjat kommer deponien att sluttäckas.

Aspekter av betydelse: Deponiens betydelse som intressant

fågel- och växtlokal kommer att minska. Deponien kommer att bli växtbegrädd och därmed mindre iögonfallande.

- **Utvidgning av verksamhetsområdet ut i Boviken.**
Landområde kommer eventuellt att skapas genom utfyllnad av massor. Dunga med träd ska då planteras i strandzonen enligt detaljplanen.

Aspekter av betydelse: En ny strandlinje kommer att uppstå och industriområdet expandera inom kustlandskapet.

- **Utbyggnad av kajanläggningarna på Rågöns västra och södra sida.**

Aspekter av betydelse: Fabriksområdets bebyggda karaktär på Rågöns västra och södra sida kommer att förstärkas ytterligare.

- **Tillkomst av högre industribyggnader på norra och södra Rågön liksom kontorsbyggnader mm i planområdets allra nordligaste del.**

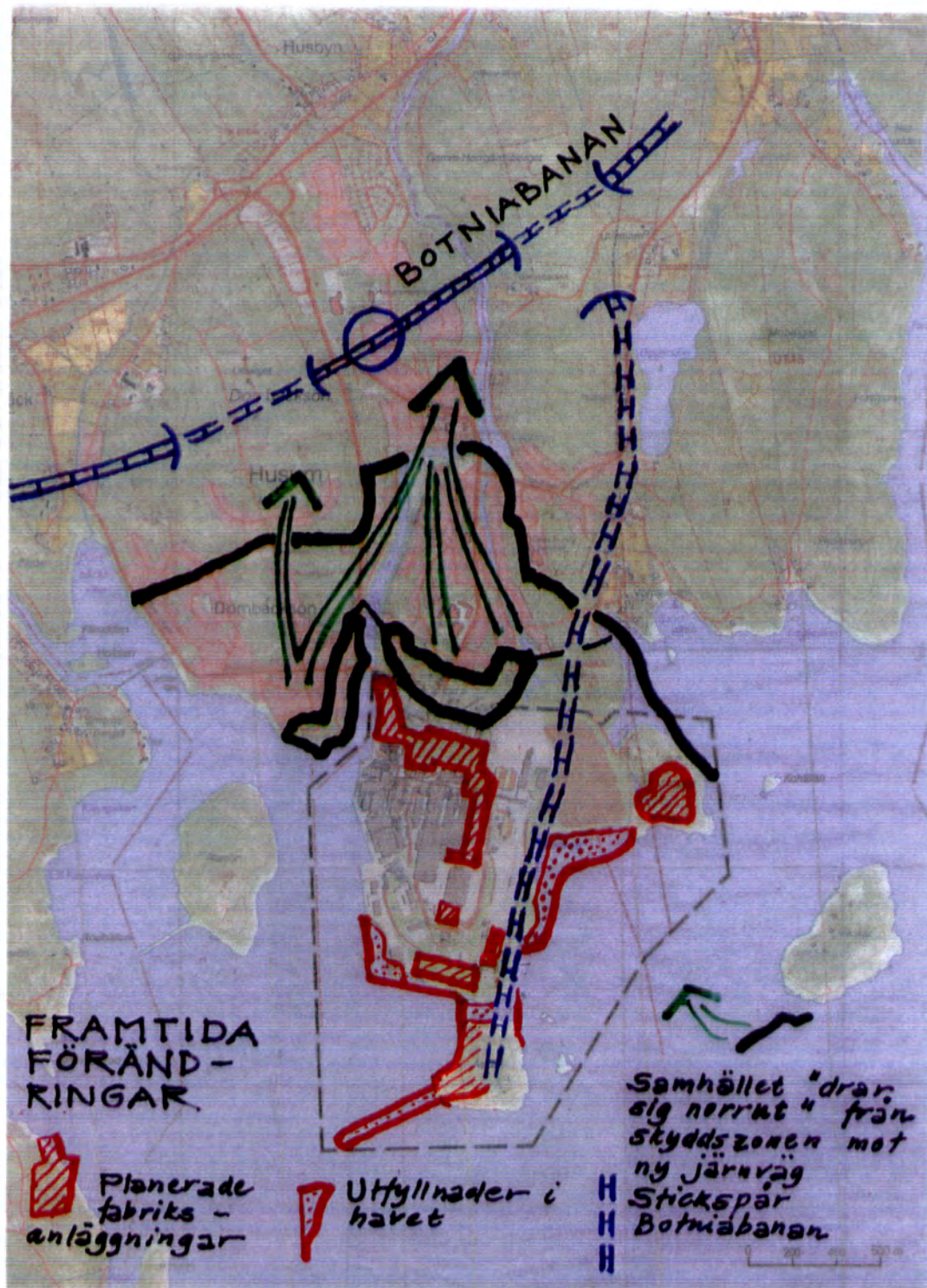
Lägre kontors- och industribyggnader kommer att bilda fronten mot samhället i norr. Bakom dem kan högre industribyggnader byggas varav enskilda byggnader kan nå över hundra meters höjd.

Aspekter av betydelse: Avståndet mellan fabriksbebyggelsen och samhället krymper liksom dagens gröna parkzon inom fabriksområdet. Att erinra sig här är att fabriksbebyggelse fanns inom denna zon fram till slutet av 1990-talet.

Övriga större förändringar i samhället

- **Botniabanan tillkomst**

Aspekter av betydelse: Husum ansluts till ett huvudjärnvägsnät. Detta innebär att samhällets tyngdpunkt kan antas komma att förskjutas till norra delen av Husum. Bl a planeras ett resecentrum liksom stärkning av centrumfunktioner.

3.2 Översiktlig beskrivning av fabriken planerade förändringar på längre sikt (mer än 8 år)

- **Förlängning av rangerspår till Åskär och tillkomst av industriverksamhet på delar av Åskär.**
Förlängning av rangerspårerna kräver utfyllnader i Boviken och av sundet mellan Rågön och Åskär. Västra och centrala Åskär kan tas i anspråk för industriverksamhet.

Aspekter av betydelse: En ny strandlinje kommer att uppstå och industriområdet expandera söderut inom kustlandskapet. Idag saknas fabriksanläggningar på ön.

- **Rivning av piren på Ramön.**

Aspekter av betydelse: Förändring av vattenområdet vid Rödhällan. Egentligen ett återställande till ursprunglig situation.

- **Ny pir mellan Åskär och Åskärsgrund.**

Aspekter av betydelse: Förändring av vattenområde inom idag opåverkat kustområde.

4 FÖRSLAG TILL UTFORMNINGSPRINCIPER

4.1 Ledord för utformningsprinciper

Hänsyn till skärgårdsmiljön och naturen

Manifestera fabriken, visa stolthet men ändå ödmjukhet

Skapa mervärden i samhället

Respekt för områdets historia

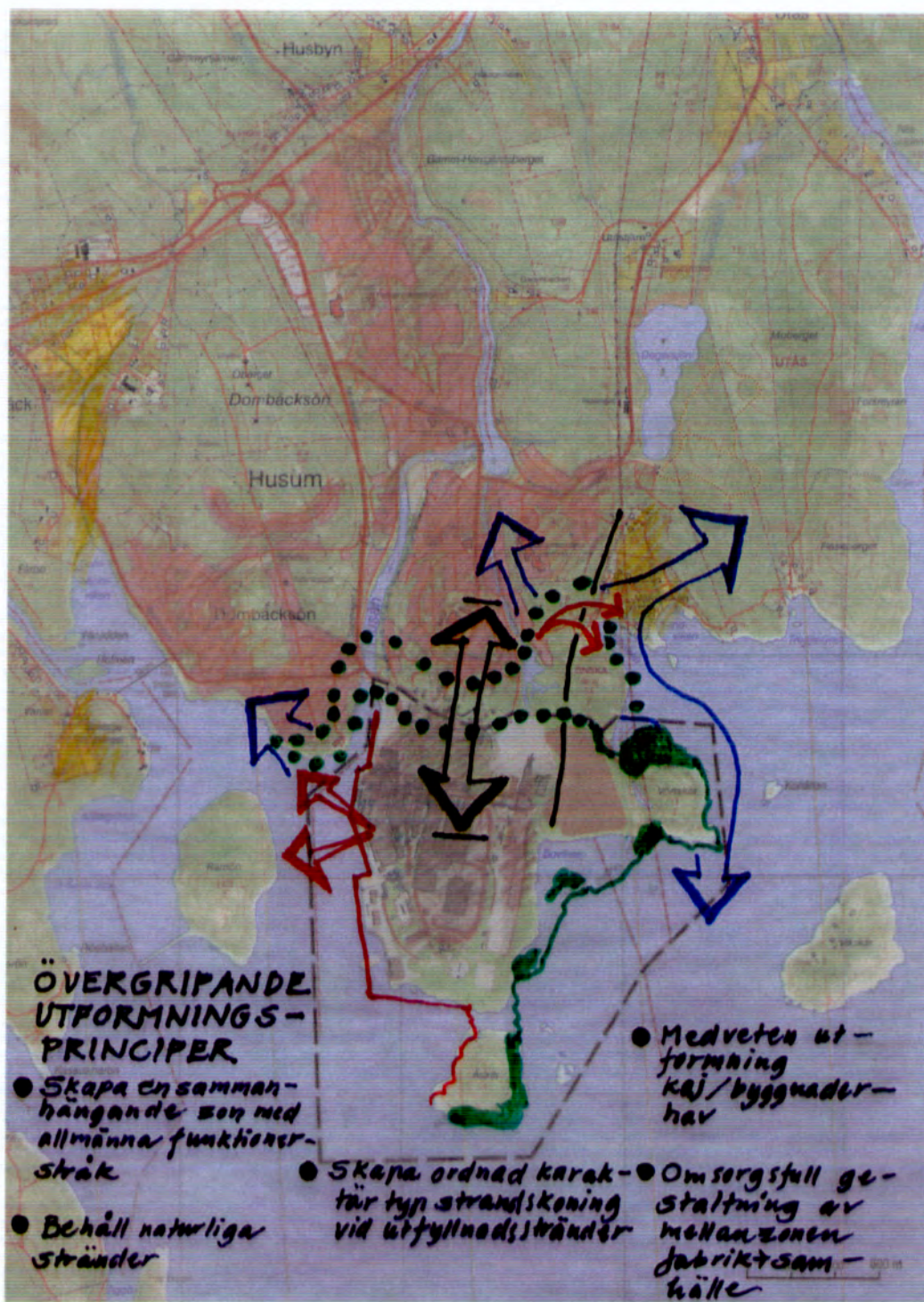
4.2 Övergripande utformningsprinciper

Hänsyn till skärgårdsmiljön och naturen

- nya strandzoner för utfyllnadsmark i hav ska ha en ordnad karaktär, typ strandskoning och mötet med naturliga strandområden bör utformas med omsorg. Om den långa utfyllnadsstranden i Boviken tillkommer bör några skogsdungar skapas längs den.
- naturmark och stränder ska bevaras i så hög omfattning som möjligt.
- havsviken öster om Önskaområdet samt Vörtskär ska behålla sin karaktär och sitt landskapsbilda- och rekreationsvärde.

Manifestera fabriken, visa stolthet men ändå ödmjukhet

- smal grön zon mellan fabriken och samhällets bebyggelse.
- medveten utformning av byggnader och fasader bör speciellt eftersträvas mot norr och väster.
- om en ny entré/vakt till fabriken skulle tillkomma bör byggnaden och närmaste omgivning utformas så att byggnaden syns tydligt och utgör ett riktmärke när man färdas från väster på Bruksvägen.

Skapa mervärden i samhället

- bibehåll och utveckla ett sammanhängande grönt stråk inom inre skyddszonen där fabriksområdet gränsar till samhället. Stråket binder samman Dombäckshalvöns strandzon och Önskaområdet.
- i zonen kan ytterligare funktioner tillkomma. Idag finns här bl a bagarstuga och intern undervisningslokal.
- bevara och stärk rekreativsmöjligheterna i Önskaområdet.
- bevara möjligheter till rekreation på Vörtskärs norra del. Stärk stråket från samhället mot Önskaområdet-Vörtskär.
- utveckla ekologiska och rekreativa värden kring Bovikstjärn.

Respekt för områdets historia

- bevara kvarvarande arbetarbostäder, hitta lämpliga funktioner.
- den genuina och småskaliga karaktär som viken norr om Vörtskär har bör behållas. Här finns inslag av äldre byggnader, båt-
hus och bryggor och viken omges av skog samt delvis naturliga stränder.

4.3 Utformningsprinciper för fabriksbebyggelse och gränszonen mot norr

Utformningsprinciper för fabriksbebyggelse (se också beskrivning sid. 14-15)

- Behåll bebyggelseriktningarna.
- Renodla marknivåplanen.
- Vårda trappstegsuppbyggnaden för husen.
- Ta tillvara och vidareutveckla mönsterbildningen på fasaderna sett från nära respektive långt avstånd.
- Tänk på överensstämmelse i färgtoner med befintliga fasader vid tillskapande av mönster på fasader.
- Utnyttja cisterner och transportbanor som effektfulla avbrott och kontraster mot de lådformiga industribyggnaderna.
- Var medveten om slänterna mellan olika terrassplan. Bevara om möjligt naturmark. Nyetablerade slänter ges en distinkt och bearbetad utformning.
- Variationsrika fasader bör speciellt eftersträvas mot norr och väster. Här krävs medvetenhet beträffande byggnaders utformning och färgsättning. Viktiga siktlinjer är från Bruksvägen i norr samt från bron över Husån i nordväst.

Utformningsprincip för gränszonen mot norr vid Bruksvägen

I detaljplanen återfinns zonen allra närmast Bruksvägen norr om fabriksområdet som prickmark och får inte bebyggas.

I miljökonsekvensbeskrivningen föreslås att kompletterande trädplantering mm bör genomföras längs Bruksvägen för att dels skapa en bearbetad, grön zon mot tätorten, och dels erhålla en representativ entré till fabriken.

Förslag:

- Komplettera med träd på ömse sidor av Bruksvägen på sträckan norr om fabriken så att en allé skapas där så är möjligt. Träden bör planteras på visst avstånd från vägrenen med hänsyn till bl a snöröjning. Träden kommer att bilda en grön inramning av vägrummet och förtydliga gränsen mellan fabriken och övriga samhället på ett från upplevelsesynpunkt positivt sätt.
- Skapa eventuellt en zon med grönytor söder om Bruksvägen inom prickmarkerat område i detaljplanen. Förutom träden längs Bruksvägen kan t ex inslag av buskar, mindre träd och kanske perenner/lökväxter finnas här. Utformningen bör främst beakta upplevelsen sett från Bruksvägen.

Sektion genom Bruksvägen norr om fabriksområdet, som ligger till vänster i bilden.

5 REFERENSER

Bebyggelsefrågor i Örnsköldsviks kommun, Konsthögskolans Arkitekturskola, 1980

Husums fabriker 1919-1994, Modo Paper, Husum, 1994

Botniabanan, Fastställd Järnvägsplan, Örnsköldsvik-Husum, december 2000.

Översiktsplan för Örnsköldsviks kommun, antagen 1999-12-10